

АДВОКАТ ТА СУД

дисциплінарна практика

Вовнюк Віктор, видатний адвокат України, Голова секретаріату
Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, член
комітету НААУ з ІТ-права

Принцип законності у відносинах з судом

Думають, що Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» головніший за всі інші закони

Має дотримуватись:

- Вимог процесуального законодавства
- Вимог законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність
- Вимог законодавства про судоустрій та статус судів
- Вимог іншого законодавства, що регламентує поведінку учасників судового процесу
- Вимоги Правил адвокатської етики

ст. 42 ПАЕ

Заборонено:

- спонукати свідків до надання завідомо неправдивих показань
- вдаватися до протизаконних методів тиску на протилежну сторону чи свідків (погроз, шантажу, тощо)
- використовувати свої особисті зв'язки (чи в окремих випадках особливий статус) для впливу прямо або опосередковано на суд
- використовувати при виконанні доручення клієнта незаконні та неетичні засоби
- займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта

ст. 25 ПАЕ

п. 3 ч. 2 ст. 21 Закону

Принцип незалежності адвоката у відносинах з судом

Принцип пріоритетності інтересів клієнта у відносинах із судом

- бути наполегливим у відстоюванні інтересів клієнта
- не поступатися своєю незалежністю, з метою не погіршити стосунки з судом
- не йти на компроміси, що суперечать інтересам клієнта
- не залишати без уваги порушення закону
- не залишати без уваги нетактовне і зневажливе ставлення суду чи інших учасників до свого клієнта

Думають, що можуть робити все, що не заборонено законом.

Дії адвоката: можуть вчиняти дії передбачені вимогами законодавства та/або актами НААУ, РАУ!?

ст. 43 ПАЕ

Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, **не заборонені законом, правилами адвокатської етики** (ст. 43 ПАЕ *містить інший підхід до відносин з судом*) та договором про надання правової допомоги, зокрема (у відносинах з судом):

- звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів
- представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді
- складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку
- фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом
- посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів
- користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами

Принцип чесності та порядності у відносинах з судом

- має бути добропорядним, поводити себе чесно та гідно
- поважати процесуальні права протилежної сторони
- не вдаватися до дій, що порушують процесуальні права протилежної сторони
- не повинен вчиняти дій для затягування судового розгляду справи

ст. 44 ПАЕ

У суді заборонено робити неправдиві заяви стосовно:

- суті доручення
- фактичних обставин справи
- своїх прав та обов'язків (обсяг повноважень)

ст. 12-1 ПАЕ

Окрема ухвала, постанова, лист суду тощо – скарга

До заяв (скарг) щодо поведінки адвоката (далі узагальнено – заяви (скарги)) слід відносити:

заяви (скарги) громадян;

рішення, ухвали, постанови, звернення суддів;

заяви (скарги), постанови, подання слідчих органів;

заяви (скарги), подання голів кваліфікаційно-дисциплінарних комісій або її членів, голів рад адвокатів регіону або її членів;

заяви (скарги) адвокатів, адвокатських об'єднань, адвокатських бюро, об'єднань адвокатів, підприємств, установ, організацій та інших осіб, поданих на дії адвокатів.

**ст. 10 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг
щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком
його дисциплінарну відповідальність**

Ст. 262 ЦПК та ст. 246 ГПК: суд може постановити окрему ухвалу у випадку зловживання процесуальними правами, порушення процесуальних обов'язків, неналежного виконання професійних обов'язків (в тому числі, якщо підписана адвокатом позовна заява містить суттєві недоліки) або іншого порушення законодавства адвокатом.

Ч. 1 ст. 324 КПК: У випадку неприбуття з неповажних причин захисника у судові засідання суд порушує питання про відповідальність адвоката, який не прибув, перед органом, що згідно із законом уповноважений притягати його до дисциплінарної відповідальності.

Необхідною умовою прийнятності ухвали, як і будь-якої іншої заяви (скарги) є наявність у ній відомостей, визначених ст. 14 Положення:

- найменування кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, до якої подається заява (скарга);
- ПІБ (найменування) заявника (скаржника), посада, місце роботи – для посадової та службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти;
- ПІБ адвоката щодо поведінки якого подається заява (скарга), поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти, якщо такі відомі;
- зміст дисциплінарного проступку адвоката, згідно зі статтею 34 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;
- виклад обставин, якими заявник обґрунтовує факт наявності в діях адвоката дисциплінарного проступку;
- вимоги заявника (скаржника);
- виклад обставин, якими обґрунтовуються вимоги заявника (скаржника);
- зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, викладену у заяві (скарзі), перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

Практика: рішення ВКДКА № VII-020/2020 та № IX-002/2020. Констатовано протиправність прийняття КДКА ухвали без дотримання вимог ст.14 Положення.

Окрема ухвала - скарга

Окрема ухвала суду щодо поведінки адвоката - є скаргою.

Ухвала суду, так само, як і будь-яка інша скарга повинна бути піддана перевірці на предмет викладених у ній відомостей.

Рішення ВКДКА № XII-001/2020

Рішення КДКА про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, у цій справі, містило лише стислу описову частину, в якій викладено зміст ухвали, посилання на законодавчі положення, але не містило висновку щодо наявності або відсутності дисциплінарного проступку в діях адвоката.

З довідки, складеної членом ДП, вбачалося, що дисциплінарна палата не витребувала та не вивчала докази, що могли підтвердити або спростувати вчинення адвокатом дисциплінарного проступку.

З урахуванням встановлених порушень, ВКДКА скасувала обидва рішення КДКА (про порушення справи та про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності), а матеріали справи направила на новий розгляд до КДКА на стадію проведення перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката.

Узагальнення практики ВКДКА

Адвокат у судовому процесі зобов'язаний виконувати вимоги та розпорядження головуєчого судді (згідно з процесуальними кодексами).

Саме суд впорядковує поведінку учасників за допомогою заходів процесуального примусу (див. постанову КАС від 23.12.2020 у справі №826/11330/17).

ст. 321 КПК: Головуючий серед іншого керує ходом судового засідання, забезпечує додержання послідовності та порядку вчинення процесуальних дій, забезпечує здійснення учасниками кримінального провадження їхніх процесуальних прав і виконання ними обов'язків

ст. 330 КПК: В разі невиконання розпорядження головуєчого прокурором чи захисником він виносить їм попередження про відповідальність за неповагу до суду.

Адвокат зобов'язаний додержуватись порядку в судовому засіданні і виконувати розпорядження головуєчого у судовому засіданні

В ході судового розгляду справи адвокат не повинен:

- порушувати порядок у судовому засіданні
- припускатись сперечань з судом
- не допускати висловлювань, що принижують честь і гідність суду або інших учасників процесу

У відносинах з іншими учасниками судового провадження адвокат повинен:

- бути стриманим та коректним;
- реагувати на неправильні дії або вислови цих осіб у формах, передбачених законом, зокрема у формі заяв, клопотань, скарг тощо;
- при допиті підсудних, потерпілих, сторін у цивільному процесі, свідків та інших осіб бути тактовним.

Можуть містити ознаки дисциплінарного проступку:

- безпідставні звинувачення
- образливі висловлювання адвоката на адресу суддів, прокурора, інших учасників процесу
- переривання промови своїми коментарями
- суперечки із суддями
- Тощо

Узагальнення дисциплінарної практики щодо заяв (скарг) суддів

відносно неналежної поведінки адвокатів (рішення ВКДКА № V-005/2021 від 27.05.2021)

Неявка адвоката

Рішення РАУ від 17 листопада 2022 року

Поважною причиною неявки адвоката у судове засідання може бути неприбуття, а також припинення його участі, зумовлені наслідками війни.

Серед причин називаються:

- повітряна тривога
- відсутність електричного забезпечення
- неможливість використання транспорту
- ракетне чи інше збройне ураження території, де знаходиться адвокат та/або відповідний орган
- окупація вказаної території
- Тощо

Перелік не є вичерпним.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № VIII-005/2021 від 04.08.2021

Обставини, встановлені судом та викладені в ухвалі, не мають наперед встановленої сили

Адвокат не з'явився у судове засідання, подавши на адресу суду клопотання про відкладення розгляду справи у зв'язку з розглядом у цей самий час іншої справи в суді іншого регіону. Суддя вирішив перевірити ці дані і надіслав запит до цього суду. Останній повідомив, що засідання за клопотанням адвоката було перенесено, про що за день секретар повідомив адвоката. Це і стало підставою для подання скарги до КДКА.

У дисциплінарній палаті виходили з того, що судом не було надано належного та допустимого доказу (поштового, електронного повідомлення, тощо), який би підтверджував факт завчасного повідомлення секретарем судового засідання адвоката про перенесення.

КДКА закрила справу, ВКДКА підтримала.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № XII-014/2021

Звертатися зі скаргами на неявку адвоката у судові засідання можуть не тільки судді, але й інші учасники

Обґрунтовуючи підстави для закриття дисциплінарної справи щодо адвоката, який пропустив кілька судових засідань, дисциплінарна палата зазначила, що в матеріалах дисциплінарної справи відсутні документи, які свідчать про порушення судом питання про дисциплінарну відповідальність адвоката за наслідками його поведінки, як адвоката. У зв'язку з цим в дисциплінарній палаті вважали, що за правилами положень частини другої статті 35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» подальший розгляд дисциплінарної справи відносно адвоката втрачає сенс.

У ВКДКА звернули увагу та те, що це рішення є таким, що не відповідає закону, оскільки відповідно до вимог частини 1 статті 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», право на звернення має кожен, кому відомі факти такої поведінки.

Рішенням ВКДКА було скасовано рішення дисциплінарної палати, а справу направлено на новий розгляд до КДКА.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № Х-013/2021 від 01.10.2021

Відсутність реагування суду щодо неявки адвоката може враховуватися дисциплінарним органом для оцінки дій адвоката на предмет затягування розгляду справи.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № 1-024/2018

Оцінку скарг процесуального опонента на поведінку адвоката у суді слід розглядати крізь призму вжитих суддею дій та рішень, ухвалених ним у зв'язку із такою поведінкою адвоката

У ДП врахували, що скаргу було подано стороною обвинувачення, яка є процесуальним опонентом адвоката в цьому кримінальному провадженні. При цьому суд, який розглядав справу, не звертався до дисциплінарної палати з приводу проявів **неповаги адвоката до суду, умисного затягування розгляду справи тощо.**

Водночас, підзахисний адвоката висловив своє ставлення, яке полягало в тому, що скарга прокурора є формою тиску на його захисника за його правову позицію в справі, що прокурор цим фактично порушує його право на захист.

Зважаючи на це, оскільки фактів неявок адвоката в судові засідання без поважних причин виявлено не було, КДКА, з позицією якої погодилися у ВКДКА, відмовила скажнику у порушенні дисциплінарної справи.

Неявка адвоката

Наявність доказів належного повідомлення адвоката про дату і час цього засідання

Так, оскільки матеріали дисциплінарної справи не містили доказів повідомлення адвоката про сім судових засідань, а дисциплінарна палата не надала оцінку цій обставині, рішення ДП про притягнення адвоката до відповідальності через це та інші процедурні порушення було скасоване, а матеріали справи направлено на новий розгляд до КДКА регіону.

Рішення ВКДКА № IV-002/2022 від 29.04.2022

ДП КДКА за скаргою суду притягнула адвоката до дисциплінарної відповідальності за систематичні неявки у судові засідання. Однак ВКДКА оцінила такі висновки як передчасні через їх необґрунтованість, адже колегія суддів, звертаючись зі скаргою, не додала докази направлення на адресу адвоката відповідних повісток.

Оскільки відсутні докази того, що адвокат був належним чином повідомлений про дату, час та місце судових засідань по справі, ВКДКА скасувала рішення ДП та направила матеріали справи на новий розгляд.

Рішення ВКДКА № V-008/2021 від 21.05.2021

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № I-019/2022 від 31.01.2022

У разі належного повідомлення адвоката про судове засідання, його неявка у визначений судом день та час може бути виправдана лише об'єктивною неможливістю взяти участь у засіданні з поважних причин

Так, адвокат під час телефонної розмови з секретарем судового засідання повідомив про незадовільний стан здоров'я - COVID-19.

Згодом було отримано позитивний результат тесту на COVID-19, який засвідчив необхідність лікування та перебування на самоізоляції (що унеможливило прибуття адвоката у судове засідання).

Також на певну дату були запровадженні карантинні обмеження, у зв'язку з чим обмежувався доступ громадян до громадського транспорту, тому адвокат через відсутність перепустки не мав змоги прибути до суду. Можливість адвоката скористатися альтернативними видами транспорту встановлено не було.

Дисциплінарна палата дійшла висновку про відсутність складу дисциплінарного проступку та закрила справу, з чим погодилися у ВКДКА.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № XII-019/2021

Припинення відносин із клієнтом не може бути поважною причиною неявок у судові засідання в тому разі, коли адвокат не повідомив про факт розірвання договору про надання правової допомоги клієнту і останній був вправі розраховувати на участь адвоката у цих судових засіданнях

Коли клієнт звинуватив адвоката у корупційному впливі відповідачів, підданні тиску опонентів, а також неналежному виконанні своїх обов'язків, адвокат віддала усі документи родичу клієнта (останній не прийшов на зустріч) та таким чином відмовилася надавати послуги у подальшому.

Протягом кількох засідань клієнт чекав адвоката, адже повідомлень про розірвання договору він не отримував. Втім, адвокат не з'являлася, причини неявки не повідомляла.

Дисциплінарна палата констатувала, що адвокатом не було належним чином оформлено розірвання договору з клієнтом, а тому фактично мала місце необґрунтована відмова від виконання договору, що є неприпустимим. Тож було встановлено одноразове грубе порушення Правил адвокатської етики.

ВКДКА залишила в силі рішення дисциплінарної палати про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № VI-005/2022 від 27.06.2022

Неявки адвокатів у судові засідання у день і час, які раніше були узгоджені із судом

У такому випадку надані підтверджуючі документи, зважаючи на їх походження, можуть бути поставлені під сумнів.

Так, обгрутовуючи необхідність перенесення судового засідання, адвокат надав суду наказ про направлення самого себе у щорічну відпустку.

При цьому, раніше при погодженні чергової дати адвокат не повідомляв суд про те, що планує відпустку та погодився на запропоновану судом дату. За таких обставин суд визнав неявку адвоката в судові засідання неповажною.

У сукупності з іншими обставинами, дисциплінарна палата слушно врахувала цей факт при ухваленні рішення про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № VI-005/2022 від 27.06.2022

Надумані причини перенесення судового засідання можуть розцінюватися учасниками процесу як прояв неповаги до суду

Так, свою заяву про відкладення судового засідання на визначену дату адвокат обґрунтував тим, що цей день припадає на свято – день незалежності Мексики, а він солідарний з народом Мексики та буде пити текілу і їсти буріто.

Подібна аргументація не може сприйматися як поважна, а поведінка адвоката - вважатися добропорядною.

Неявка адвоката

Зайнятість адвоката в інших судових засіданнях або ж процесуальних діях, підтверджена належними доказами, є поважною причиною неявки у судове засідання

Судді поскаржилися на поведінку захисника, яка начебто перешкоджала проведенню судового розгляду кримінального провадження у розумні строки. Адвокат не з'явився у два судові засідання, хоча участь захисника у даному кримінальному провадженні була обов'язковою. Рішенням дисциплінарної палати провадження у справі закрито у зв'язку з відсутністю в діях дисциплінарного проступку. Дисциплінарна палата дійшла до висновку про поважність причин неявки адвоката у зазначені судові засідання, зважаючи на надані належні докази зайнятості його в судових процесах в судах іншого регіону. У ВКДКА оцінили таке рішення законним та вмотивованим.

Рішення ВКДКА № VII-015/2021 від 21.07.2021

В іншій справі адвокати надіслали суду спільну заяву, де повідомили, що у день призначеного судового засідання будуть надавати професійну правничу допомогу іншій особі під час процесуальних дій, які проводили слідчі Національної поліції.

При цьому було надано копію повістки слідчого про виклик в якості підозрюваного певної особи, копію ордера. І хоча колегія суддів оцінила такі причини як неповажні, дисциплінарна палата відмовила у порушенні дисциплінарної справи, у чому її підтримали члени ВКДКА.

Рішення ВКДКА № XI-005/2021 від 30.11.2021

Неявка адвоката

Рішення ВКДКА № XII-014/2021 від 01.12.2021

Відомості, що подаються як доказ поважності причин неявки адвоката у судові засідання, перевіряються дисциплінарною палатою, адже трапляються випадки, коли адвокати зловживають процесуальними правами та створюють штучні докази

Так, обґрунтовуючи неможливість взяти участь у засіданні в одному суді, адвокат вказав як причину свою зайнятість у процесі в іншому суді.

Водночас, як з'ясувалося, аналогічне за змістом клопотання було надіслане й у другий суд з посиланням на зайнятість у першому.

В результаті адвокат не з'явився в обидва процеси. Оскільки дисциплінарна палата не врахувала ці факти та закрила провадження, ВКДКА скасувала її рішення та направила матеріали дисциплінарної справи на новий розгляд.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № III-005/2018

Задоволення клопотань судом про відкладення справи може бути підставою для відмови скаржнику у задоволенні скарги

Адвокат дев'ять разів не з'явився у підготовче судове засідання у кримінальному провадженні, надавши суду довідки про відвідування лікарів. Прокурор вважав, що саме по собі перебування на прийомі у лікарні не може бути поважною причиною неприбуття у судові засідання.

Такою, на його думку, могла б бути лише тяжка хвороба або перебування в закладі охорони здоров'я, у зв'язку з лікуванням за умови неможливості тимчасово залишити цей заклад.

На цих підставах прокурор поскаржився до КДКА на навмисне затягування стороною захисту строків. Втім, наявність копії медичних довідок про стан здоров'я адвоката у КДКА оцінили як поважні причини його неявки в судові засідання та відмовили у порушенні дисциплінарної справи.

Прокурор оскаржив це рішення до ВКДКА.

Адвокатом та його підзахисним кожного разу перед судовим засіданням надавалися клопотання про відкладення розгляду справи з поважної причини, які кожного разу задовольнялися судом. При цьому прокурор, який брав участь у справі, кожного разу проти відкладення розгляду справи не заперечував, а лише наполягав на наданні у наступному судовому засіданні доказів відсутності адвоката.

ВКДКА рішення було залишене без змін.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № V-003/2018

Неодноразова неявка адвоката у судові засідання у разі його належного повідомлення, містить ознаки дисциплінарного проступку. При цьому, наявність ознак, не означає наявність дисциплінарного проступку. В кожному конкретному випадку слід оцінювати поважність причин неявки, а також дії, які вживав адвокат у зв'язку із цим

Суддя поскаржилася на неналежну поведінку адвоката у кримінальному провадженні, а саме його неявку, будучи належним чином повідомленим, без поважних причин, у два судових засідання.

Адвокат вказані обставини не заперечував, але зазначав, що він повідомляв суд про поважність причин його неявки в судові засідання та надав відповідні докази (фотокопії відправлення повідомлень на електронну адресу суду, заяви про відкладення розгляду справи, довідки, консультаційний висновок, копії направлення даних документів в програмі «Viber», а також копії повісток).

Тим не менш, у дисциплінарній палаті ухвалили рішення про порушення дисциплінарної справи.

У ВКДКА дійшли висновку, що аналіз наданих заявником пояснень та документів свідчить про те, що відомості, викладені у поданні судді, все ж містять, у розумінні частини другої статті 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ознаки дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 7 частини другої статті 34 Закону. Відтак, скаргу адвоката було залишено без задоволення, а рішення КДКА – без змін.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № XII-001/2019

Рішення ВКДКА № XI-009/2019

Призначення суддею засідань без погодження з адвокатом дат таких засідань, коли адвокат в законному порядку бере участь в інших судових процесах відповідно до раніше узгоджених дат з іншими судами, виключає наявність ознак дисциплінарного проступку в адвоката

КДКА регіону за скаргою судді порушила дисциплінарну справу стосовно адвокатів, зокрема на тій підставі, що вони не з'явилися у заплановані судові засідання.

ВКДКА звернула увагу, що сам скаржник вказав на обставини, які повністю спростовують факт наявності ознак дисциплінарного проступку в діях адвокатів, а саме те, що він отримав електронного листа про неможливість участі адвокатів в судовому засіданні та усіх призначених наперед судових засіданнях, оскільки у визначені судом дати судових засідань захисники мали брати участь в інших судових засіданнях, призначених іншими судами.

Однак, дисциплінарна палата цим обставинам не надала належної оцінки та прийняла необґрунтоване рішення про наявність ознак дисциплінарного проступку в поведінці адвокатів.

Тож, рішення КДКА було скасоване та ухвалене нове, яким відмовлено у порушенні дисциплінарної скарги відносно адвокатів.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА IX-011/2020

Попереднє погодження дати і часу наступного судового засідання адвокатом і наступна його неявка у це засідання містить ознаки неналежного виконання ним своїх обов'язків і є підставою для порушення дисциплінарної справи

Адвокат не з'явився у кілька судових засідань. У КДКА, куди з цього приводу зі скаргою звернувся суддя, відмовили у порушенні дисциплінарної справи на тій підставі, що адвокат повідомив суд про участь у іншому судовому засіданні.

При цьому, ВКДКА звернули увагу на те, що в кримінальному провадженні суд з урахуванням побажань захисника визначив дату підготовчого засідання у справі, оскільки участь адвоката була обов'язковою. Адвокат заперечував проти інших дат, запропонованих судом на більш ранній термін, посилаючись на свою зайнятість у інших судових засіданнях.

В подальшому, саме в цю дату адвокат і не прибув, хоча всі інші учасники судового провадження (18 осіб), за виключенням обвинуваченого, були присутні. Крім цього, з шести дат, що були призначені, адвокат також не з'являвся у два засідання, що з ним також узгоджувались.

З урахуванням таких обставин, рішення КДКА було скасовано та ухвалене нове про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката.

Примітка! Відповідно до рішення РАУ від 13.12.19 року № 169, вирішальним є виключне право адвоката на власний розсуд визначати пріоритетність різних процедур, призначених на один час, виходячи з факторів, які в кожній конкретній ситуації можуть мати поважний чи визначальний характер.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № XII-004/2019

Відсутність договору про надання правничої (правової) допомоги на момент проведення судового засідання, в тому числі, через розірвання такого договору в односторонньому порядку адвокатом, унеможлиблює притягнення останнього до відповідальності

Адвокат брав участь у кримінальному провадженні як захисник обвинуваченого. У день одного із судових засідань адвокат надіслала до суду лист, в якому повідомила суд про свою відмову виконувати доручення, у зв'язку з невиконанням замовником умов договору на захист обвинуваченого, а також повідомила, що договір є розірваним, у зв'язку з неоплатою послуг адвоката.

За скаргою судді КДКА притягнула адвоката до дисциплінарної відповідальності за неприбуття в судові засідання та застосувала дисциплінарне стягнення у вигляді попередження.

Відповідно до наявних в матеріалах дисциплінарної справи процесуальних документів, завірених та направлених судом, пояснень адвоката, саме відмова від участі в кримінальному провадженні, пов'язана з одностороннім розірванням договору про надання правової допомоги, була причиною неприбуття адвоката в судові засідання.

Таким чином, у ВКДКА зазначили, що ДП невірно дійшла висновку про вчинення адвокатом дисциплінарного проступку. Рішення КДКА було скасоване та ухвалене нове, яким дисциплінарну справу стосовно адвоката закрито.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № V-006/2019

У кримінальному процесі неявка особи у судові засідання без поважних причин, як дисциплінарний проступок, має підтверджуватися фактом вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом

З урахуванням положень ст. 136 КПК, належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом.

Суддя звернувся до КДКА зі скаргою на те, що адвокат неодноразово без поважних причин зривав судові засідання у кримінальному провадженні. При цьому, адвокат ухиляється та прямо відмовляється від отримання судових повісток.

Розглядаючи справу, у дисциплінарній палаті врахували позицію адвоката, яка полягала у тому, що він не міг прибути в судові засідання на слухання справи, оскільки ні повістки, ні будь-які інші повідомлення про день і час судових засідань не отримував, про що свідчить факт відсутності таких повідомлень в матеріалах кримінального провадження. Крім того, адвокат посилався на те, що в матеріалах були відсутні належні докази про вручення йому повісток.

КДКА відмовила судді у порушенні дисциплінарної справи. Тоді суддя оскаржив це рішення до ВКДКА, де зважили на той факт, що з учасниками кримінального провадження, в тому числі з адвокатом, погоджувалися дати судових засідань.

При цьому, адвокат розписався на бланку відповідного поштового повідомлення про ознайомлення з датами запланованих восьми засідань.

Проте, у два судові засідання він не з'явився, про неможливість прибути належним чином не повідомив. Крім того, в матеріалах справи містились докази того, що під час одного із судових засідань адвокат без будь-яких причин відмовлявся від отримання судових повісток.

З урахуванням викладеного, ВКДКА скасувала рішення КДКА та ухвалила нове рішення, про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № VI-010/2018

Адвокат не повинен вчиняти дій, спрямованих на невиправдане затягування судового розгляду справи. Навіть у тому разі, коли затягування здійснюється в інтересах клієнта

Під час захисту обвинуваченого адвоката неодноразово повідомляли про проведення судових засідань шляхом направлення йому SMS-повідомлень та рекомендованих листів, однак в судові засідання останній не з'являвся.

Напередодні судових засідань або в день проведення судових засідань, адвокат подавав клопотання про відкладення судових засідань, у зв'язку з тим, що він не отримував судової повістки та буде зайнятий в інших справах (кримінальних та справах про адміністративні правопорушення).

Така поведінка стала підставою для звернення судді до КДКА.

На засіданні дисциплінарної палати адвокат пояснив, що неявка до суду – це обраний ним спосіб захисту та затягування справи, оскільки в іншому суді розглядалася справа, в якій його клієнт був потерпілим.

Адвокат розумів, що має місце затягування справи, однак вважав, що це не шкодить його клієнту. З цих самих причин адвокат відмовився писати заяву про отримання SMS-повідомлень від суду.

За таких обставин дисциплінарна палата КДКА вірно зазначила, що в діях адвоката вбачаються ознаки дисциплінарного проступку.

Неявка в засідання

Рішення ВКДКА № IX-014/2022 від 30.09.2022

Документи, надані адвокатом щодо причин його неявки перевіряються КДКА регіону на предмет їх поважності

Залишаючи в силі рішення КДКА про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката у ВКДКА звернули увагу, що направляючи до суду клопотання про відкладення розгляду справи у кримінальній справі, як підставу адвокат зазначив – у зв'язку із зупиненням дії договору про надання правової.

Таким чином, КДКА регіону також слід дослідити правомірність та відповідність вимогам чинного законодавства такого юридичного факту як зупинення дії договору про надання правової допомоги.

Відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги, а згідно ч. 3 ст. 27 Закону – до договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірної права.

Залишення зали

Рішення ВКДКА № XII-016/2019

Відсутність реагування з боку суду на неетичну поведінку адвоката не виключає відповідальності останнього за скаргами учасників процесу, в тому числі, процесуальних опонентів

В судовому засіданні адвокат залишив залу судового засідання зі словами: «Я просив вийти з нарадчої кімнати і прийняти рішення з приводу трьох моїх заяв, які я подав. Що за беззаконня таке, до побачення, шановні».

Залишення адвокатом зали судових засідань та прояв неповаги до суду прокурор використав як підставу для звернення до КДКА. Притягнули адвоката до відповідальності у вигляді попередження.

Прокурор, вважаючи покарання надто м'яким, оскаржив рішення до ВКДКА та просив зупинити право на заняття адвокатською діяльністю строком на 1 рік.

Переглядаючи рішення, ВКДКА також врахувала, що від суду не надходило скарг на дії адвоката, який сам не оскаржував рішення КДКА.

Залишення зали

Рішення ВКДКА № II-009/2021 від 18.02.2021 | Рішення ВКДКА № VIII-018/2021 від 04.08.2021

Адвокат повинен реагувати на порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до свого клієнта, його самого у формах, передбачених чинним законодавством та/або актами РАУ, НААУ

Суд у скарзі до КДКА зазначив, що на стадії дослідження доказів сторони обвинувачення під час оголошення прокурором змісту документів, адвокат без дозволу головуючого висловлювалась у судовому засіданні з питань, які не були поставлені на розгляд; під час проведення судового засідання покинула залу суду до закінчення судового засідання, залишивши двоє обвинувачених без захисника.

Сама адвокат зазначила, що через порушення прав клієнтів зверталась до суду із клопотаннями, які були проігноровані судом, у зв'язку із чим адвокат покнула залу засідання, оскільки пішла писати заяву до правоохоронних органів про вичнення злочину суддями.

В іншій скарзі суд зазначив, що судом було відмовлено у задоволенні клопотання захисника про дослідження доказів у повному обсязі, а саме відеозапису проведення обшуку. Висловлюючи незгоду із прийнятим рішенням адвокат заявив відвід колегії суддів, який судом був залишений без розгляду. Надалі, адвокат продовжив висловлювати заперечення щодо порядку дослідження документів з тих самих підстав, які уже були вирішені судом.

Адвокат зазначив, що не погоджується із рішенням суду щодо порядку дослідження доказів, оскільки суд таким чином допускає свавілля та беззаконня, а також порушує право на захист і тому покидає залу судового засідання.

КДКА регіону не вбачала в діях адвокати ознак дисциплінарних проступків та відмовила в порушенні дисциплінарних справ.

У ВКДКА не погодилися з такою позицією, зважаючи на ст. 7, 42, 43 ПАЕ, та ухвалили нові рішення про порушення дисциплінарних справ відносно адвокатів.

Так, протестна діяльність адвоката, в процесуальному розумінні, має відбуватися у формах, передбачених чинним законодавством, в даному випадку в порядку, визначеному КПК України, у формі, наприклад, шляхом подання заяв, клопотань, скарг, відводів, заперечень, інших процесуальних дій сторони захисту та в порядку визначеному КПК України.

Здійснюючи протест у формі припинення захисту клієнта в судовому процесі, в тому числі без погодження з клієнтом, із залишенням адвокатом залу судового засідання під час судового розгляду, що спричинило відкладення судового розгляду через відсутність захисника, - не є належною формою процесуального реагування адвоката.

Суперечки з судом, намагання зірвати засідання

Адвокат намагався будь-яким чином зірвати судове засідання: перебивав головуючого по справі, агресивно, на підвищених тонах сперечався з останнім, грубо та некоректно висловлювався на адресу учасників судового провадження, не реагував на неодноразові попередження головуючого.

Обвинувачений висловлював свою думку щодо необхідності з'ясування обставин справи та недопущення затягування судового розгляду. Але захисник подавав заяви про відвід, що суддя оцінив як зрив судового розгляду. Після виходу суду з нарадчої кімнати адвокат взагалі відмовився заходити до зали судового засідання. У зв'язку із цим, судом було ухвалено рішення щодо необхідності призначення обвинуваченому захисника з Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги на окрему процесуальну дію.

Коли до зали судових засідань з'явився новий захисник, адвокат почав ображати і його, і суддю, і судового розпорядника. Останнім був складений акт про відмову заходити до зали судових засідань.

ВКДКА підтвердила ознаки дисциплінарного проступку, а саме недотримання адвокатом принципу законності у відносинах з судом та іншими учасниками судового провадження, та принципів чесності і порядності під час здійснення професійної діяльності в суді.

Рішення ВКДКА № IV- 013/2018

В іншій справі адвокат також допускав суперечки із судом (зауваження на адресу головуючого по справі, вимагання пояснень від судді, розмахування руками, погроза насильством відносно судді, що виразилось у киданні стільця на стіл, за яким сидів суддя, внаслідок чого пошкоджено мобільний телефон судді), у зв'язку із чим ВКДКА погодилась із висновком КДКА про наявність підстав для порушення дисциплінарної справи.

Рішення ВКДКА № IX-004/2019

Суперечки з судом

Рішення ВКДКА № II-015/2021 від 19.02.2021

Дисциплінарна палата КДКА встановила з відео, на яких зафіксований хід судового засідання, що адвокат після оголошення ухвали з приводу заявленого відводу та продовження засідання, перебивав суддів, висловлюватися до надання йому слова, на прохання суддів припинити висловлюватися, до надання йому слова – не реагував, перебивав доповідь головуючого, на попередження про подальше видалення із зали судового засідання не реагував, розпорядження головуючого адвокат не виконав, після прибуття працівників судової охорони адвокат чинив їм опір при спробі вивести із зали судового засідання, під час чого зірвав кришку столу та штовхнув інший стіл на якому розташована техніка суду, адвокат руками та ногами тримався, хапвся за навколишні предмети щоб унеможливити його видалення із зали судового засідання.

КДКА встановила, що адвокат своєю поведінкою порушив принцип законності, оскільки у разі незгоди із діями головуючого чи суддів з колеги суддів, він повинен був діяти у формах визначених законом, а не порушувати порядок ведення засідання. Констатувала, що адвокатом була порушена присяга адвоката та позбавила його права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з ЄРАУ.

ВКДКА погодилась з висновком про наявність в діях адвоката складу дисциплінарного проступку, проте не вбачає в його діях порушена присяга адвоката та вважає застосоване стягнення до адвоката занадто суворим, таким, що не можна визнати справедливим, оскільки воно не відповідає обставинам вчинення проступку, його наслідкам, відношенню адвоката до виконання своїх обов'язків у відносинах із клієнтом. У ВКДКА ухвалили нове рішення про застосування до адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю строком на три місяці.

Переривання коментарями

Рішення ВКДКА № 1-032/2018

До КДКА регіону звернулася колегія суддів на неетичну поведінку адвоката, яка полягала в надмірно емоційному характері його промов та містила образи та безпідставні звинувачення на адресу суду та учасників справи.

Наявні документи та докази, зокрема аудіозапис судових засідань, свідчать про те, що адвокат неодноразово переривав промову суддів, пояснення потерпілого своїми коментарями, порушував встановлений порядок виступів учасників процесу та дослідження доказів, звідки вбачається, що в діях адвоката наявні ознаки дисциплінарного проступку.

Рішення КДКА було скасоване та ухвалене нове – про порушення дисциплінарної справи, матеріали якої направили до КДКА на стадію розгляду дисциплінарної справи.

Рішення ВКДКА № I-018/2018

Не можуть бути підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта (п. 15 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Під час розгляду в судовому засіданні, де була присутня значна кількість людей, журналісти, вільні слухачі, групи підтримки потерпілого та обвинуваченого, адвокат потерпілого звернулась до судової колегії із заявою про відвід головуючої по справі.

У заяві адвокат зокрема зазначив, що звернувся зі скаргою на дії головуючої до Вищої ради правосуддя та Національного антикорупційного бюро України, а також звинуватив суддю в отриманні матеріальної винагороди від родини обвинуваченого за постановлення рішення про направлення справи на новий судовий розгляд та звільнення обвинуваченого з-під варти.

Такі звинувачення суддя оцінила як безпідставні, такі, що підривають ділову репутацію судді серед громадян міста, області, країни, принижуючи її у такий спосіб. На цих підставах суддя поскаржилася до КДКА.

З метою захисту інтересів потерпілого, дотримуючись принципу пріоритетності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами та міркуваннями, що пов'язані з відносинами адвоката з судом, адвокат на вимогу потерпілого подав заяву до НАБУ та скаргу до ВРП. Зазначену інформацію дізнався від клієнта. Суддя декілька раз повертала апеляцію та клопотання про поновлення строків.

Адвокатом було подано заяву про відвід судді, яку колегія суддів задовольнила. З цих підстав ДП відмовила в порушенні дисциплінарної справи, у зв'язку з відсутністю в діях ознак дисциплінарного проступку. Таку позицію підтримала і ВКДКА.

Рішення ВКДКА № VI-022/2019

Не може містити ознак дисциплінарного порушення застосування адвокатом стосовно судді оціночних суджень, що мають під собою певну фактичну основу. Звернення до ВРП зі скаргою на суддю не спосіб тиску.

Адвокат звернулася до Вищої ради правосуддя із скаргою на дії судді, у зв'язку із ухваленим ним рішенням.

У цій скарзі адвокат, зокрема, зазначив, що суддя «повинен був беззаперечно залишити клопотання ... без розгляду ... або навести підстави для вчинення ним дій всупереч КПК».

Натомість «мало того, приступив до розгляду клопотання по суті, так ще й виніс явно неправосудне рішення з цього приводу». Також адвокат зазначив, що суддя «...спотворив ті доводи, які висловлював прокурор у своїх запереченнях проти розгляду даного клопотання...».

Третя дисциплінарна палата ВРП відмовила у відкритті дисциплінарної справи.

У зв'язку із цим, суддя звернувся до КДКА зі скаргою на адвоката.

Під час проведення перевірки відомостей з'ясувалося, що ухвалою апеляційного суду було скасовано як незаконну ухвалу судді, що стала предметом скарги до ВРП. З приводу доводів про порушення ПАЕ, адвокат із посиланням на практику ЄСПЛ пояснив, що висловлювання, викладені в скарзі, були оціночними судженнями, які не ганьблять честь та гідність судді, не завдають шкоди його діловій репутації.

КДКА дійшла до висновку щодо необхідності відмови в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката. Зазначене рішення було оскаржене до ВКДКА, яка, погодилася із позицію дисциплінарної палати.

Рішення ВКДКА № XII-005/2018

Направлення до КДКА суддею копії повідомлення до Вищої ради правосуддя та Генеральному прокурору України про втручання в діяльність щодо здійснення правосуддя за певних обставин може розцінюватися як скарга щодо поведінки адвоката в розумінні Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

Суддя, яка оцінила поведінку адвоката у процесі як втручання в діяльність щодо здійснення нею правосуддя, направила відповідне повідомлення до Вищої ради правосуддя та Генеральному прокурору України. Копію зазначеного повідомлення вона надіслала до КДКА. У дисциплінарній палаті розглянули надані матеріали та відмовили у відкритті дисциплінарної справи.

Суддя оскаржила дії КДКА та рішення ДП до ВКДКА на тій підставі, що не вважає скаргою на адвоката факт направлення до відома КДКА копії свого повідомлення до ВРП та Генпрокурора.

У ВКДКА дійшли висновку про те, що суддя, незважаючи на її твердження про направлення копії свого повідомлення до КДКА до відома, яке вона підписала особисто, своїми діями під час перевірки відомостей фактично підтвердила ініціювання нею розгляду скарги на поведінку адвоката.

Так, голова ДП направляв судді листа про дату і час розгляду її заяви відносно дій адвоката, а також про те, що її буде повідомлено про прийняте рішення. Від судді жодних заперечень направлено не було.

На запит члена ДП, в якому зокрема зазначалося про те, що здійснюється дисциплінарне провадження відносно адвоката за її зверненням, на адресу КДКА суддею надіслано копію технічного запису судового засідання за участю адвоката.

Одночасно суддя повідомила про те, що за результатами її повідомлення прокуратурою були внесені відомості до ЄРДР, та надала копію повідомлення її про це. Також суддю інформували про перенесення розгляду її справи.

ВКДКА залишила рішення в силі.

Дякую за увагу